

Halottak napján

Október végén, november elején fülünkben zsongnak a költő szavai: „*Hol sírjaink domborulnak, unokáink leborulnak...*” Gyászruhás, emlékező, szeretteik sírját gondozó emberekkel népesülnek be ilyenkor temetőink. A halottak napja eredendően római katolikus ünnep, amihez természetesen sajátos római katolikus tanítás is járul. Viszont református meggyőződésüket tudatosan vallók is elmennek ezekben a napokban szeretteik sírjához, sőt megemlékezésük bizonyos részei egyre inkább hasonlítanak a római katolikus hívőkéhez, mint ahhoz a gyakorlathoz, ami református felfogásunkkal is összeegyeztethető.

Mindenekelőtt felmerül a kérdés, hogyan kell nekünk a halál utáni létről vélekednünk? A Szentírás ugyanis sokkal többet mond e kérdésről, mint általában gondoljuk. Rendszerint azzal nyugtatjuk magunkat, hogy csak a test pihen ott, ahova szeretteinket temettük. Csak a test hal meg, a lélek él – szoktuk mondani. Egykor Gárdonyi Géza sírjára is ezt írták: „*Csak a teste.*” Nos, ennél a görög-hellén eredetű gondolatnál a Szentírás radikálisan többet mond. Hogy ez a nem kifejezetten biblikus szemlélet a gondolkodásunkban mégis jelen van, ennek az oka az, hogy amikor az evangélium terjesztése az apostolok bizonyágtétele révén átlépte Palesztina nyelvi határait és igehirdetésük nyelve a görög lett, szükségszerűen használni kellett azokat a szavakat, fogalmakat, amelyek a görög filozófia kifejezéstárában jelen voltak. Mászt értettek azonban ugyanazon fogalmak alatt az evangélium hirdetői és megint mászt azok, akik a görög kultúra talaján nőttek fel. A görögök vallották a test és a lélek szétválaszthatóságát, az evangélisták – ugyanezeket a honos görög kifejezéseket használván – mászt értettek alattuk: az ember szellemi létformájának megnyilvánulásait. A bibliai feltámadáshit sokkal több, mint a lélek halhatatlanságának hite. E két szellemi áramlat – görög filozófiai gondolkodás és biblikus hit – ütközését érzékeljük Pál apostol athéni beszédének elmondásakor. Amikor a feltámadásról kezdett prédikálni, a görög filozófusok kigúnyolták (ApCsel 17,32). Nem azért, mert ők nem hittek a halál utáni létben, hanem azért, mert ők nem a feltámadás, hanem a lélek halhatatlansága talaján álltak. Úgy gondolták, ha a lélek él, szükségtelen a feltámadás. Mi a Szentírás alapján valljuk a halál totalitását és ugyanilyen súllyal a feltámadás totalitását is. Ennek a felfogásnak az alapját tehát a Bibliának a test és a lélek egységéről, egymástól való elválaszthatatlanságáról szóló tanítása adja. Miután a bűn következményeivel együtt a teljes – testi és lelki mivoltában lévő – embert sújtja, ezért megváltásra is a teljes test-lélek ember szorul. Nincs bennünk semmi, ami a halál hatalma alól mentes lehetne, ezért ugyancsak nincs bennünk semmi, ami megváltásra ne szorulna. Éppígy Istennek semmi részünkre, darabkánkra nincsen szüksége arra, hogy a feltámadás nagy művét végbevigye rajtunk. „*Új eget és új földet várunk*” (2Pt 3,13) – mondja az apostol, s ez nem csak az égboltra és a földre, mint bolygóra vonatkozik, hanem a világra, mindenre, ami az ég és a föld között van: kiemelten az emberre. Isten nem a régit javíthatja, foltozhatja, hanem mindeneket újjá teremt (Jel 21,5). A feltámadáshit nagyobb vigasztalást jelent, Isten iránt nagyobb bizalom is kell hozzá, mintha annyit mondok: a lélek él.

Sokak számára kérdés, lehetünk-e kapcsolatban szeretteinkkel a halálukon túl? Semmiképp ne tegyük, mert ez Istennek nem kedves. Kedves halottainkat el kell engedni. Nem szabad megszólitani őket, nem beszélhetünk hozzájuk. Ha adósnak érezzük magunkat elhunyt szeretteinkkel szemben, mert valamit elmulasztottunk értük megtenni, azt ne velük beszéljük meg. Tőlük bocsánatot sem kérhetünk már mulasztásainkért vagy más egyébért. Kérhetjük azonban Isten bocsánatát, s vele megbeszélhetjük azt, amit szeretteinkkel kapcsolatban elmulasztottunk. Ők már nincsenek itt számunkra. Halálunkkal minden kapcsolatunk megszűnik, amit egy életen át szeretteinkkel ápoltunk. Irántuk érzett szeretetünket ezzel tudjuk leginkább megmutatni, ha elengedjük őket. Halálunkban egyetlen kapcsolatunk marad meg, az a szeretet, ami a halálunkon innen Krisztussal összekötött

bennünket. Ez biztosan megmarad. Pál apostol így ír: „*Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet... nem szakaszthat el minket az Isten szeretetétől, mely vagyok a mi Urunk Jézus Krisztusban*” (Róma 8,38-39). Isten szeretetének valósága halálunkban is a miénk. Ha elszakadtak is tőlünk, akik egy életen át közel állottak hozzánk, bizton tudhatjuk: a feltámadott Krisztus hozzájuk is közel van. Ennél nagyobb vigasztalásunk nem lehet. Ez több, mint ha hozzánk lennének közel elhunyt szeretteink. Aki hitben mind jobban Krisztusban van, általa halott szeretteihez is mind közelebb kerül.

A Szentírás gondolatvilágában finom különbség van a halál és a meghalás között. A meghalás egy szempillantás műve: életfontosságú fiziológiai (élettani) folyamatok lelassulása, majd leállása, megszűnése a szervezetünkben. A halál pedig bibliai értelemben egy tartós állapotot jelent, amikor valaki megfontoltan vagy spontán módon Isten nélkül él. A halál az Istennel való kapcsolatnélküliség, a viszonytalanság állapota. Felelősségünk abban van, hogy még meghalásunk előtt jussunk ki a halál állapotából, abból az Isten-nélküliségből, kapcsolatnélküliségből, amibe születésünkkel mindannyian megérkeztünk. Hogyan? Egy felelős döntés által az Úr Jézus mellett, ami minden élet ősforrásával, Istennel hoz kapcsolatba. Így olvassuk János apostol levelében: „*Mi pedig általmentünk a halálból az életbe...*” (1Jn 3,14). Vagyis a halál állapota, az Isten-nélküliség már mögöttünk van, mert döntöttünk Krisztus mellett, s már csak a meghalás van előttünk. Ebben az értelemben kiáltott fel túlaradó örömmel a tékozló fiú atya – aki a jó ismert jézusi tanításban hűséges Istenünket példázta –, amikor a fia hazament hozzá: „*mert ez az én fiam meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott...*” (Lk 15,24). Úgy nézett ki ez a fiatalember, mint egy halott? Ellenkezőleg, nagyon is élt! Elitta, eltáncolta az atya vagyonát. De az atya számára halott volt, mert kiszakadt a vele való, életet adó közösségből. Addig a mi életünk is csak látszat élet, amíg Isten számára elveszettek vagyunk, mert a vele való élet-kapcsolatot halálosan hiányoljuk. Tetszélők vagyunk, ha Krisztus nélkül tervezzük a mindennapjainkat, ha tudunk a vele való kapcsolat nélkül élni. Mind ott vagyunk Isten emlékezetében, és ő megemlékezvén meghalásunk előtti dolgainkról, életértékeinkről, Krisztusra nézve új életre támaszt. Ez számunkra a meghalásunkon innen komolyan vagy komolytalanul vett, Krisztusban kapott kegyelemhez való viszonyulásunkhoz képest Isten-közelséget (üdvösséget, életet) vagy Istentől való mondhatatlan távolságot (elvetetést, halált) hoz majd.

Mit tegyünk mi, reformátusok halottak napja táján? Menjünk ki a temetőbe, tegyük rendbe szeretteink sírját, de ne csak ezen a napon! Fosszuk meg gondolatainkat mindentől, ami nem krisztusi és nem bibliai. Gyertyát sem kell gyújtani annak, aki felekezeti tanítását komolyan veszi. Ne engedjük, hogy az érzelem, az ember(i) legyen figyelmünk középpontjában Krisztus helyett. Higgyünk abban a Krisztusban, aki drága életét gyertya módjára feláldozta értünk, ám feltámadása nem gyertyamód elenyésző, hanem az örökkévalóság számára megmaradó élet, amit nekünk is adni akar. Ápoljuk azt az életet jelentő kapcsolatot, ami a Krisztusban meghaltakban is megmarad. Ez a felelősség pedig bennünket is arra készítet, hogy virágot ne csak egymás sírjára, de egymás kezébe is tegyünk. Aki csak szerettei sírjára tud virágot tenni, és kezébe nem, annak szándéka hazug és önmaga elmulasztott kötelezettségeit torz módon és elkésve jóvátenni akaró üres pótcselekvés. Ne csináljunk a halálnak nagyobb kultuszt, mint az életnek. Életünkben és a holtakra való emlékezésünkben vezessen bennünket Isten beszéde: „*mert ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Azért akár éljünk, akár haljunk, az Úréi vagyunk. Mert azért halt meg és támadott fel és elevenedett meg Krisztus, hogy mind a holtakon, mind az élőkön uralkodjék*” (Róma 14,8).

Dr. Fodor Ferenc
Sárospatak